

УДК 634.1. (037) : 634.13

ГОСПОДАРСЬКО-БІОЛОГІЧНА ОЦІНКА КЛОНОВИХ ПІДЩЕП ГРУШІ В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

*В.Гулько, к. с.-г. н., Б. Гулько, к. с.-г. н.
Львівський національний аграрний університет*

Постановка проблеми. Груша – досить цінна плодова культура. Після яблуні вона займає друге місце в структурі плодово-ягідних насаджень України. Наявність великої кількості сортів дає змогу отримувати свіжі плоди протягом 8-10 місяців, а за зберігання їх у холодильниках чи в РГС – протягом року. Аналіз світового виробництва плодів груші та площ під цією культурою показує, що серед провідних виробників Україна посідає одне з останніх місць і переважає за цим показником тільки Польщу. На сьогодні внаслідок значного скорочення площ під цією культурою потреба у свіжих плодах частково задовольняється за рахунок приватного сектору та імпорту [3; 4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Традиційно грушу вирощують на насінневих підщепах та частково – на айві МА. Проте ці підщепи не відповідають сучасним вимогам інтенсивного ведення культури груші. Останнім часом виведено низку нових перспективних клонових підщеп, що потребують глибокого вивчення в різних зонах України. При цьому особливо важливими є питання вивчення зимостійкості, продуктивності, стійкості до хвороб та якості садивного матеріалу [2; 5].

У Західному регіоні практично не вивчали нові сортопідщепні комбінації груші на клонових підщепах. Для успішного вирощування груші слід правильно підібрати підщепу, оскільки від неї переважно залежать сила росту дерева, скороплідність, урожайність, товарна якість плодів і довговічність [1; 6]. Тому пошук та оцінка перспективних клонових підщеп й визначають актуальність наших досліджень.

Постановка завдання. Завданням наших досліджень було вивчення та виділення у виробництво нових клонових підщеп груші, що за комплексом господарсько-цінних ознак придатні для оновлення сортименту в умовах Західного Лісостепу України.

Виклад основного матеріалу. Дослідження біологічних і господарських властивостей десяти форм айви з різних еколого-географічних зон проводили на дослідному полі кафедри плодоовочівництва, технології зберігання і переробки продукції рослинництва Львівського НАУ в колекційному маточнику 2011 року посадки. Ґрунт дослідної ділянки – темно-сірий опідзолений легкосуглинковий, рН

– 6,1-6,3, забезпеченість лужно-гідролізованим азотом, фосфором і калієм – середня.

На підставі аналізу отриманих даних запропоновано порівняльну господарсько-біологічну характеристику росту, розвитку і вкорінення нових форм клонових підщеп груші в маточнику в умовах Західного Лісостепу (табл. 1).

Таблиця 1
Результати росту, розвитку та укорінення клонових підщеп груші, 2012 р.

Підщепа	Тривалість до укорінення, дні	Визрівання відсадків, бал	Ступінь галуження, бал	Діаметр кореневої шийки, мм	Довжина коренів, см	Укорінення відсадків, бал	Висота відсадків, см
Айва МА (к)	38	3,0	1,9	7,0	7,4	2,8	106,8
Айва S1	32	3,0	2,3	8,5	7,0	3,0	122,3
Айва прованська	31	3,0	2,1	9,0	14,3	3,5	131,2
Айва 4-16К	41	3,0	2,3	8,5	7,1	2,9	114,1
Айва ІС-2-10	26	3,0	2,6	8,9	9,7	3,9	126,1
Айва У	39	3,0	2,4	8,3	8,4	3,0	124,6
Айва ВА-29	30	3,0	2,1	7,8	10,8	3,6	121,2
Айва Сідо	36	3,0	2,3	7,4	7,4	3,4	117,1
Айва Адамса	33	3,0	2,2	8,7	9,2	3,2	119,7
Айва С (МС)	29	3,0	2,4	7,9	7,6	3,4	116,8

Обліки засвідчують, що коротший період до початку коренеутворення мали форми ІС 2-10 та Айва С – у межах 30-33 днів. За 26-29 днів вкорінювалися форми айви ВА-29, прованська, S1, Адамс. Триваліший період (39-41 день), ніж у контролю (айва МА – 38 днів), був у форм айви У та 4-16 К.

Встановлено, що всі форми підщеп мали невизрілі верхівки відсадків (3 бали), що характеризує їх як недостатньо підготовлені до зимівлі. Галуження відсадків у маточнику зумовлене біологічними властивостями підщепи і віком насадження. Низьким ступенем галуження характеризуються форми айви МА (1,9 бала), прованська та ВА-29 (2,1 бала). Високим ступенем галуження відзначилися форми айва С та айва У (2,4 бала), а також ІС 2/10 (2,6 бала).

Діаметр умовної кореневої шийки відсадків практично у всіх досліджуваних форм айви – в межах стандартних показників (7,0-9,0 мм). Більший діаметр кореневої шийки відзначено на айві прованській та ІС 2-10 (8,9-9,0 мм). Ці форми схильні до утворення переростків.

Якість отриманих відсадків безпосередньо залежить від характеристики кореневої системи й визначається тривалістю періоду до початку коренеутворення, ступенем їх укорінення в балах та довжиною коренів. Довжина кореневої системи залежить від спроможності підщеп до укорінення. Деяко слабшим розвитком кореневої системи порівняно з іншими формами характеризуються відсадки підщеп айви S1, айви С, айви Сідо та контролю (7,0-7,6 см). До групи підщеп із розвиненішими коренями належать відсадки айви Адамс, айви прованської, ІС 2-10, ВА-29 (9,2-14,3 см).

Належним ступенем укорінення відсадків (3,4-3,9 бала) вирізнялися підщепи айва С, айва Сідо, айва прованська та айва ІС 2-10. Найнижчий ступінь укорінення відсадків у форми 4-16 К та в айви МА (2,8-2,9 бала). Середні показники відзначені в айви S1, айви У та айви Адамс (3,0-3,2 бала).

Висота відсадків у досліджуваних форм айви була в межах 106,8 (айва МА) – 131,2 (айва прованська).

Висновки. Отже, на основі проведених досліджень у типових умовах Західного Лісостепу України виділяються такі підщепи, як айва прованська, айва ІС 2-10 та айва ВА-29. Їх показники за всіма параметрами значно перевищували показники контролю.

Бібліографічний список

1. Андрушко М.А. Груша і айва / М.А. Андрушко // Помологія. – К. : Урожай, 1995. – Т.2. – С. 191-197.
2. Дрозденко Р.П. Новые перспективные типы подвоев айвы для груши / Р.П. Дрозденко // Садоводство : межвед. темат. науч. сб. – К. : Урожай, 1995. – Вып.42. – С. 172-175.
3. Матвієнко М.В. Використання клонових підщеп – один із напрямів вирощування грушевих насаджень / М.В. Матвієнко // Садівництво : міжвід. темат. наук. зб. – К., 2001. – Вип. 53. – С. 147-157.
4. Матвієнко М.В. Груша в Україні / М.В. Матвієнко, Р.Д. Бабіна, А.В. Кондратенко. – К. : Аграрна думка, 2006. – 320 с.
5. Седов Є.Н. Груша / Є.Н. Седов. – Х. : Фоліо, 2003. – 331 с.
6. Шахнович Н.Ф. Господарсько-біологічна оцінка клонових підщеп груші в умовах Закарпаття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук / Н.Ф.Шахнович. – К., 2008. – 20 с.

Гулько В., Гулько Б. Господарсько-біологічна оцінка клонових підщеп груші в умовах Західного Лісостепу України

У статті наведено результати дослідження біологічно-господарських особливостей перспективних клонових підщеп груші в колекційному маточнику. За комплексом показників кращими визнані форми айви прованська, ІС 2-10 і ВА-29.

Hulko V., Hulko B. Evaluation of pear clonal rootstocks in stoolbeds in condition of Forest-Steppe zone of Ukraine

The article presents a results of 10 pear clonal rootstocks estimation in stoolbeds. The results analisys shows that new quince types IS 2-10 and VA-29 has more positive feachers comparing to control (quince MA).

Key words: rootstocks, pear, quince, propagation, rooting, vigour.

Гулько В., Гулько Б. Хозяйственно-биологическая оценка клоновых подвоев груши в условиях Западной Лесостепи Украины

В статье приведены результаты исследований биологических и хозяйственных особенностей перспективных клоновых подвоев груши в коллекционном маточнике. Превосходящими контроль за комплексом показателей признаны формы айвы прованская, ИС 2-10 и ВА-29.

Ключевые слова: подвой, груша, айва, размножение, укоренение, сила роста.